

Jeden świat wiele kultur. Dialog kultur, cywilizacji, religii w dobie globalizacji.

Relacja z konferencji naukowej, która odbyła się w dniach 27–28 października 2011 r. w Bydgoszcy

Reprezentanci 32 uczelni zagranicznych i polskich wzięli udział w spotkaniu organizowanym przez Kujawsko-Pomorską Szkołę Wyższą w Bydgoszcy i Fundację Watykańską Joseph Ratzinger – Benedykt XVI. Dla bydgoskiej uczelni było to drugie tego typu spotkanie, pierwsze jednak we współpracy z watykańską fundacją.

Konferencja była kontynuacją zainaugurowanych w 2010 r. corocznych spotkań naukowych, mających na celu szeroko rozumiany dialog międzykulturowy i wymianę myśli o problemach współczesnego świata. Tegoroczna konferencja w szczególny sposób wpisała się w problematykę dialogu międzykulturowego i dialogu między religiami w kontekście 25. rocznicy spotkania Jana Pawła II z przedstawicielami wielu wyznań w Asyżu. To przedsięwzięcie miało na celu stworzenie okazji do naukowej refleksji oraz pogłębionego intelektualnie dialogu dla szerokiego grona kulturoznawców, politologów, socjologów, teologów, prawników, pedagogów, ekonomistów, medjoznawców oraz przedstawicieli innych nauk.

Sukces ubiegłorocznej, I edycji przyczynił się do tego, że w tym roku współorganizatorem konferencji została papieska fundacja Fondazione Vaticana Joseph Ratzinger – Benedetto XVI. Fundacja, która powstała w 2010 r., za główny cel stawia sobie promowanie wiedzy, organizowanie i wspieranie realizacji kongresów o charakterze naukowym i kulturalnym oraz przyznawanie nagród naukowcom za ich szczególne osiągnięcia. Konferencja współorganizowana z Kujawsko-Pomorską Szkołą Wyższą w Bydgoszcy była pierwszym takim przedsięwzięciem fundacji w Polsce i na świecie. Dlatego też bezpośrednio był nią zainteresowany Benedykt XVI.

Honorowym patronatem konferencję objęli: Prof. Jerzy Buzek, Przewodniczący Parlamentu Europejskiego; Arcybiskup Claudio Maria Celli, Przewodniczący Papieskiej Rady ds. Środków Społecznego Przekazu; Prof. Barbara Kudrycka, Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego; Ks. dr Bp Jan Tyrawa – Ordynariusz Diecezji Bydgoskiej;

Piotr Całbecki – Marszałek Województwa Kujawsko-Pomorskiego oraz Rafał Bruski – Prezydent Bydgoszczy. Patronat medialny objęły: Radio Watykańskie, TVP Bydgoszcz, TVP Religia, Radio „PiK”, „Przewodnik Katolicki”, media studenckie.

W tegorocznej konferencji z cyklu *Jeden świat wiele kultur* ogłoszono 71 referatów. Wśród prelegentów byli przedstawiciele nauki z Włoch, Austrii, Hiszpanii, Kirgistanu, Ukrainy i Łotwy oraz pracownicy Uniwersytetu Jagiellońskiego, Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu, Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu, Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, Uniwersytetu Adama Mickiewicza w Poznaniu, Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie, Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie, Uniwersytetu Technologiczno-Przyrodniczego w Bydgoszczy, Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy, Wyższej Szkoły Bankowej w Gdańsku, Zachodniopomorskiej Szkoły Biznesu w Szczecinie oraz Wyższego Seminarium Duchownego w Bydgoszczy.

Konferencję rozpoczął Przewodniczący Komitetu Organizacyjnego prof. dr hab. Andrzej Czyżewski, który poprowadził część plenarną. Na wstępie poprosił o wysłuchanie przesłania Ojca Świętego Benedykta XVI, który podczas audiencji ogólnej pozdrowił uczestników i organizatorów konferencji.

Uroczystego otwarcia dokonali: JM Rektor Kujawsko-Pomorskiej Szkoły Wyższej dr Helena Czakowska oraz Przewodniczący Fundacji Watykańskiej Joseph Ratzinger – Benedykt XVI ks. prałat Giuseppe Scotti. Rektor uczelni w swoim wystąpieniu podkreśliła, że to naukowe spotkanie to przede wszystkim okazja do pogłębienia tematu wielokulturowości we współczesnym świecie. *Uczelnia i dyskurs akademicki, wolny od jakichkolwiek uwarunkowań politycznych, ekonomicznych, są doskonałym miejscem, gdzie można w sposób naukowy dociekać prawdy. Pragniemy prowadzić dialog, aby zobaczyć, w jaki sposób różne kultury o różnej orientacji mogą współistnieć w aspekcie transcendentnym i materialnym, ekonomicznym, prawnym oraz instytucjonalnym* – powiedziała JM Rektor.

Z kolei ks. prałat Giuseppe Scotti stwierdził, że *Poszukiwanie prawdy stoi u podstaw każdego dialogu*. Przewodniczący Rady Fundacji Watykańskiej Joseph Ratzinger – Benedykt XVI, pozdrawiając uczestników konferencji, powiedział: *Dziękuję za to, że w tych dniach razem będziemy chcieli przejść odcinek „drogi”, by „pielgrzymować” w poszukiwaniu prawdy i pokoju. Tę pielgrzymkę chcemy odbyć*

w jedności z Benedyktom XVI, który teraz znajduje się na modlitwie w Asyżu, we wspomnienie 25. rocznicy pierwszego spotkania modlitewnego o pokój, które Jan Paweł II zwołał w mieście św. Franciszka w roku 1986. Gość z Watykanu podkreślił, że chodzi o pielgrzymkę w znaczeniu intelektualnym i że coraz częściej daje się zauważyć „rozum”, który w obliczu tego, co boskie, jest głuchy. Rozum, który spycha religię do poziomu „subkultur”. Według niego, w Bydgoszczy zaistniała kolejna okazja – tym razem z udziałem fundacji – aby doświadczyć, że *jest możliwy dialog prawdziwy i owocny między kulturami, cywilizacjami i religiami*.

Sekretarz Papieskiej Rady ds. Środków Społecznego Przekazu podkreślił, że konferencja w Bydgoszczy ma w pewien sposób zainicjować dialog, aby następnie realizować go, szukając prawdy. Duchowny ponownie dziękował organizatorom konferencji oraz tym wszystkim, którzy każdego dnia w swoim nauczaniu przypominają prawdę o rozumie ludzkim: *Podczas gdy czujemy się wszyscy – z Benedyktom XVI – „pielgrzymami prawdy i pielgrzymami pokoju” – dostrzegamy, jak wspólna nam godność człowieka czyni nas ludźmi ciągle poszukującymi – właśnie dziś i w tym zglobalizowanym świecie – owych „niezbywalnych praw, które są nieodłącznym elementem natury ludzkiej, uprzednich względem wszelkich sformułowań pozytywnych”*.

Następnie głos zabrali przedstawiciele współorganizatorów, patroni honorowi i zaproszeni goście. W trakcie tych wystąpień w sposób szczególnie zabrzmiały słowa nuncjusza apostolskiego w Polsce, abp. Celestino Migliore, który podziękował za zaproszenie, a słowa uznania skierował pod adresem tych, którzy podjęli ideę organizacji konferencji nt. dialogu kultur i religii oraz starają się ideę tę wprowadzić w życie.

Sekretarz generalny Episkopatu Polski ks. bp Wojciech Polak w swej wypowiedzi przyznał, że z polskiej perspektywy dialog kultury, cywilizacji czy religii wydawać może się odległy. *Trzeba jednak pamiętać o ciągłym przenikaniu się kultur, a obserwowany dziś powszechnie fakt emigracji tak wielu naszych rodaków i w ogóle ruchy emigracyjne, które bardzo mocno naznaczają współczesność świata, wydają się wskazywać, że taka interdyscyplinarna refleksja jest nam jednak bardzo potrzebna – zauważył bp Polak*.

Z kolei ks. bp Jan Tyrawa podkreślił, że *W dialogu musi być to, co „Trzecie”*. Uważa on, że należy zastanowić się, z czego ów dialog wychodzi, dlaczego się w ogóle rodzi oraz dlaczego istnieje jego potrzeba. *To „Trzecie” decyduje o tym, jak ten dialog przebiega, czyli czego dotyczy. Świat się rozwija, dlatego że człowiek w dialogu do*

czegoś dochodzi. W tej wielości trzeba poszukiwać tego, co wspólne. Tego jednego, na którym będziemy budować nasz wielokulturowy świat. Na zakończenie ks. biskup zachęcił organizatorów, aby w Bydgoszczy zorganizować kolejne konferencje, obok już istniejących.

Po części oficjalnej wysłuchano wykładu wprowadzającego nt. *Miejsce teologii wśród nauk uniwersyteckich*, który wygłosił tegoroczny laureat Nagrody Ratzingera o. prof. Maximilian Heim, OCist., Kanclerz Fakultetu Teologicznego w Heiligenkreuz (Austria), znawca dorobku Josepha Ratzingera i laureat tegorocznej Nagrody Ratzingera przyznanej mu za wkład w rozwój teologii. Nadrzędnym celem swojego wykładu o. Heim uczynił refleksję nad tym, czym jest uniwersytet ze swoimi wydziałami, jaki cel mu przyświeca i jakie może być jego zadanie. Główne założenia oparł na przemówieniach papieża Benedykta XVI, które Ojciec Święty wygłaszał na uniwersytetach lub przed publicznością akademicką. Gość z Austrii podkreślił, że uniwersytet jest miejscem, w którym *poszukuje się wewnętrznej spójności kosmosu, uniwersum za pomocą rozumu. Stąd wynika bezpośrednio miejsce wydziału teologii na uniwersytecie. Bo to przecież teologia pyta o rozumność wiary także wtedy, gdy nie wszyscy tę wiarę podzielają* – dodał. Wykładowca przywołał m.in. słowa Jana Pawła II, który nauczał, że *wiara i rozum są jak dwa skrzydła, na których duch ludzki unosi się ku kontemplacji prawdy*.

Czym jest, czym może i powinna być Europa jako wspólnota zjednoczona w różnorodności, w dobie globalizacji i dialogu kultur? – pytał prymas-senior abp Henryk Muszyński w referacie *Chrześcijańskie wartości jako fundament tożsamości Europy według Benedykta XVI*. Zdaniem hierarchy, jest to jedno z podstawowych pytań i problemów, które od wielu lat stanowiły przedmiot zainteresowań i dociekań kard. Josepha Ratzingera, dziś Ojca Świętego. *Jednym z istotnych wymiarów tożsamości europejskiej w kontekście historycznym i cywilizacyjnym były wartości chrześcijańskie. Poważne zmiany gospodarcze, kulturalne, polityczne i społeczne doprowadziły do zakwestionowania wielu wartości zakorzenionych w chrześcijaństwie, a nawet do jawnej wrogości wobec nich. Te podstawowe wartości, stanowiące jeden z istotnych elementów cywilizacji europejskiej, powinny stanowić „zaczyn”, który będzie współkształtować także przyszłe oblicze Europy i zapewni jej nadal kulturotwórczą rolę, także w wymiarze ogólnoświatowym* – podsumował prelegent.

Prof. dr Massimiliano Signifredi z Uniwersytetu Roma Tre, członek Wspólnoty św. Idziego, w referacie *Religia źródłem nadziei na pokój. 25 lat Ducha Asyżu* zwrócił uwagę na spotkanie Benedykta XVI

w Asyżu z liderami religijnymi całego świata, które jest podjęciem refleksji, dialogu i modlitwy. Podkreślił, że Ojciec Święty *osobiście zapragnął tej pielgrzymki, upamiętniającej spotkanie sprzed 25 lat, określone przez niego jako „prorocka intuicja”*. M. Signifredi przypomniał, że Organizacja Narodów Zjednoczonych ogłosiła rok 1986 Międzynarodowym Rokiem Pokoju. Dodał, że Ojciec Święty zastanawiał się, w jaki sposób religie mogłyby przyczynić się do zmniejszenia napięcia między blokami i pomóc światu w odnalezieniu pokoju. Profesor Uniwersytetu Roma Tre przypomniał słowa Jana Pawła II, które ten wypowiedział na wzgórzu w Asyżu. *Papież zachęcał religie, a przede wszystkim chrześcijan, do pracy w wielkim warsztacie pokoju. Kilka lat temu kardynał Dziwisz wyjawiał, że Ojciec Święty podczas prywatnych rozmów często powtarzał: „Pokój należy do wierzących”*. *Te słowa Karola Wojtyły nie zaskakują, jeśli pamięta się, że pochodził on z kraju, który procentowo zapłacił najwyższą cenę podczas drugiej wojny światowej. Dla niego pokój jest najcenniejszym dobrem, darem, którym Bóg obdarza każdego człowieka* – podkreślił. Prof. Massimiliano Signifredi uważa, że po dziesięciu latach od 11 września, tragicznego początku nowego tysiąclecia, duch Asyżu jest wciąż coraz bardziej potrzebny. *Duch Asyżu buduje fundamenty pokoju i przygotowuje cywilizację jutra: cywilizację życia razem. XXI wiek, wciąż naznaczony konfliktami i podziałami między cywilizacjami oraz religiami, nie może zapomnieć o duchu Asyżu. Jest to przekaz, który powierza nam dzisiaj Benedykt XVI* – zakończył profesor.

Kolejny referent, prof. dr hab. Zbigniew Radwański z Kujawsko-Pomorskiej Szkoły Wyższej w Bydgoszczy, podkreślił, iż *Nie ulega wątpliwości, że pojęcie „kultury” zakresem swym obejmuje „kulturę prawną”*. W referacie *Jedność i różnorodność prawa prywatnego*, analizując systemy prawne, określane jako „prawo prywatne”, zaznaczył, że zwolennicy dalszej integracji europejskiej postulują poszerzenie zakresu jednolitego prawa unijnego poza obecny zakres wyznaczony kompetencjami Unii Europejskiej, co znajduje wyraz w zgłaszanych projektach europejskiego kodeksu cywilnego. *Realizacja takiego zamierzenia prowadziłaby do nieuchronnego konfliktu owej europejskiej kodyfikacji z kodeksami cywilnymi państw członkowskich, a tym samym kultur prawnych owych krajów* – stwierdził prelegent.

Prof. dr hab. Galina Tarasenko z Uniwersytetu Pedagogicznego w Winnicy na Ukrainie w referacie poświęconym *Kreatywnym technikom rozwoju stosunków harmonicznych przedszkolaków z przyrodą* zwróciła uwagę na to, że niezwykle ważne jest to, aby jak najwcześniej uformować u dziecka szczegółowe poczucie otaczającego go

świata, który zbliża go do przyrody, zbliża do zrozumienia Wszechświata w sobie i znaleźć w nim swoje miejsce. Temu ma służyć rozwijanie kreatywnych technik temu służących.

Z kolei prof. dr hab. Józef Stanisław Zegar z Kujawsko-Pomorskiej Szkoły Wyższej w Bydgoszczy w referacie *Wyzwania względem wyżywienia świata w kontekście zrównoważonego rozwoju* zwrócił uwagę na kwestię agrarną koncentrującą się na sposobach zapewnienia bezpieczeństwa żywnościowego, czyli wytworzenia dostatecznego *quantum* dóbr żywnościowych – niezastąpionych w zaspokajaniu potrzeby elementarnej. Referent dokonując analizy problemu, podkreślił, że problem ten w krajach rozwijających nadal czeka na rozwiązanie, przy czym sposób jego rozwiązywania nie może jedynie naśladować drogi, którą przeszły kraje rozwinięte. Wyzwania, przed jakimi stoi współcześnie kwestia agrarna, stawiają na porządku dnia potrzebę poszukiwania adekwatnej teorii ekonomicznej.

Ostatni z referentów w sesji plenarnej, prof. dr hab. Salidin Kaldybaev z Państwowego Uniwersytetu Naryńskiego w Kirgistanie, mówił o *Eposie Manas – artystycznym pomniku narodu kirgiskiego*. Poetycka opowieść o bohaterze Manasie jest jednym z niezwykłych dzieł oralnej spuścizny ludowej. Według referenta, epos nadał Kirgizom tożsamość, wspólne cele oraz marzenia o konsensusie i własnej państwowości. Na przestrzeni dziejów miał on spajać nierzadko rozproszone plemiona, być dla nich wspólnym dziedzictwem, pamięcią oraz symbolem jedności i walki o niepodległość. Był to jeden z powodów przetrwania tego narodu – podkreślił referent.

Po zakończeniu sesji plenarnej i przerwie obiadowej obrady konferencyjne odbywały się w pięciu sekcjach.

W sekcji I wygłoszono 22 referaty, w których skupiono się na dialogu kultur, cywilizacji i religii. Jako pierwszy referat wygłosił o. Lech Rynkiewicz z Radia Watykańskiego, który odniósł się do problemu *Radio Watykańskie a konfrontacja kultur*. Mówiąc o Radiu Watykańskim w służbie dialogu kultur, o. Rynkiewicz przypomniał, że rozgłoszenia powstała 80 lat temu, by dać *papiestwu instrument bezpośredniego, suwerennego docierania do świata chrześcijańskiego i nie tylko*. Szeroka publiczność przypisuje Radiu Watykańskiemu dużą *wiarygodność*. Stwarza to wymóg pełnego współbrzmienia z *Magisterium i działalnością Stolicy Apostolskiej* – stwierdził. Kolejny prelegent, prof. UKW dr hab. Aleksandra Chylewska-Tölle, scharakteryzowała „*Nadaremna podróż Gregora*” *Kurta Ihlenfelda jako przykład literackiej rekonstrukcji wielokulturowości dawnej Bydgoszczy*. Z kolei ks. dr hab. Mirosław Mróz z Uniwersytetu Mikołaja Kopernika

w Toruniu mówiąc o *Cnocie tolerancji w dobie dialogu kultur i religii*, mocno podkreślał, że jest ona nie tylko postulatem rozumu, ale szkołą budowania wzajemnego szacunku i personalistycznego podejścia do drugiego człowieka. Mgr Agnieszka Dybowska z Urzędu Miasta Bydgoszczy odniosła się w referacie do problemu *Samorządu lokalnego jako uczestnika wnoszącego wkład w rozwój dialogu międzykulturowego*. Ks. dr Wojciech Szukalski z Uniwersytetu Adama Mickiewicza w Poznaniu i Wyższego Seminarium Duchownego Diecezji Bydgoskiej odniósł się do problemu *Wolności religijnej jako niezbywalnego warunku dialogu międzyreligijnego w nauczaniu Jana Pawła II*.

W drugiej części obrad jako pierwszy referat wygłosił ks. prof. dr hab. Michał Drożdż z Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie. Tematem był *Inny jako osoba w komunikowaniu międzykulturowym Jana Pawła II*. Prezentowane w wystąpieniu myśli były próbą analizy i zarazem syntetycznego spojrzenia na podstawy komunikowania międzykulturowego z perspektywy personalistycznej filozofii i aksjologii komunikowania. Z kolei ks. dr Adam Machowski z Uniwersytetu w Navarze scharakteryzował problem *Dialogu Konfucjusza i Tomasza z Akwinu w aspekcie życia moralnego jako podstawy otwarcia się na dialog z innymi*. Referent podkreślał, że mimo różnego czasu, miejsca bardzo odległego, odmiennej kultury, religii i możliwości, a nawet koloru skóry, można prowadzić dialog. Ks. dr Mariusz Kuciński z Kujawsko-Pomorskiej Szkoły Wyższej zajął się *Różnorodnością kultur a komunikacją globalną*. Analizując problem, starał się wskazać zarówno zagrożenia, jak i możliwości rozwoju. Mgr Kristine Kunicka z Daugavpils University na Łotwie odniosła się do kwestii: *Polacy w Daugavpils (retrospektywy i perspektywy)*. Dr Maciej Kociuba z Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie zastanawiał się nad problemem *Czy globalizacja i integracja niszczą kulturową różnorodność cywilizacji, grup etnicznych i narodów?* Po tym wystąpieniu odbyła się dyskusja, po czym zakończono obrady tej sekcji w pierwszym dniu konferencji.

Kolejny dzień obrad w sekcji I rozpoczął się od referatu ks. prof. UKSW dr hab. Janusza Balickiego, który mówił o *Młodych imigrantach w kulturze Zachodu*. Podstawę rozważań stanowiło studium przypadku ze wschodniego Londynu. O nieustannej nauce komunikacji z ludźmi mówiła dr Ewa Głazewska z Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, która podjęła temat *Kompetencje międzykulturowe w komunikacji*. W trakcie wystąpienia podkreśliła, że odkąd świat stał się globalną wioską, nabycie kompetencji międzykulturowych, polegających na umiejętności skutecznej komunikacji z ludźmi pochodzącymi

z innych kultur, stało się absolutną koniecznością. Dr Urszula Kusio z tego samego uniwersytetu w referacie *Dialog z Innymi, czyli aktualność relacji swój-obcy w świecie* podkreślała, że współczesna wielokulturowość świata wymusza nowe podejście i nowe perspektywy badawcze w analizowaniu „obcego”. Z kolei ks. dr Tomasz Kalociński z Uniwersytetu Adama Mickiewicza w Poznaniu w referacie *Nauka społeczna Kościoła w służbie dialogu Kościoła ze światem współczesnym* podkreślał, że w kontekście wielorakich procesów globalizacji istnieje potrzeba ukazania nauki społecznej Kościoła jako narzędzia w dialogu Kościoła ze społeczeństwem. Ks. dr Michał Sołomieniuk z Archiwum Prymasowskiego w Gnieźnie zaproponował, referując temat „*Diachroniczny*” i „*synchroniczny*” dialog kultur w łacińskim średniowieczu, aby inaczej spojrzeć na tę epokę, ponieważ wbrew obiegowym opiniom łacińskie średniowiecze było epoką intensywnego dialogu międzykulturowego. Kolejna referentka, dr Maria Giedz z Wyższej Szkoły Bankowej w Gdańsku, zajęła się problemem niepodległości Kurdów: *Kurdowie i ich religia a dążenia do niepodległości*. W ostatniej części obrad tej sekcji jako pierwszy zabrał głos ks. dr Krzysztof Gorlewski, który w referacie *Dialog między chrześcijaństwem a taoizmem jako poszukiwanie prawdy* zastanawiał się nad problemem, czego my, chrześcijanie, możemy nauczyć się od taoizmu. Dr Grzegorz Ciechanowski z Zachodniopomorskiej Szkoły Biznesu w Szczecinie mówił o szoku kulturowym, z jakim przyszło się zmagać polskim żołnierzom biorącym udział w misjach pokojowych na Bałkanach, na Bliskim Wschodzie, w Afryce i Azji: *Żołnierze WP w operacjach pokojowych – zderzenia kulturowe i cywilizacyjne*. Kolejny referent – mgr Katarzyna Jelińska z Uniwersytetu Adama Mickiewicza w Poznaniu w tekście *Performanse międzykulturowe* omówiła nową kategorię analizy kulturowej – performans. Z kolei mgr Aleksandra Brochocka z Uniwersytetu Technologiczno-Przyrodniczego w Bydgoszczy starała się przybliżyć słuchaczom działalność Polskiego Ruchu Przyjaciół Indian oraz zestawzić różnice i podobieństwa pomiędzy kulturą indiańską i polską: *Ruch Indian w Polsce – podobieństwo kultur*. Mgr Joanna Jabłońska z Kujawsko-Pomorskiej Szkoły Wyższej podjęła interesujący temat *Wielokulturowości polskich nekropoli* w aspekcie zmieniającej się na przestrzeni wieków sztuki cmentarnej, będącej świadectwem nie tylko różnic, ale i podobieństw kulturowych. Po tym referacie odbyła się dyskusja, która zakończyła dwudniowe obrady tej sekcji.

Sekcja II obradowała pod hasłem *Ekonomia i jej społeczne otoczenie*. W trakcie dwudniowych obrad zaprezentowano 10 referatów.

Tematyka była różnorodna. Sesję rozpoczął prof. dr hab. inż. Stanisław Urban z Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu z referatem odnoszącym się do *Źródeł i skutków nierówności społecznej oraz gospodarczej na wsi polskiej*. Za główną przyczynę tych nierówności referent wskazał niskie dochody ludności wiejskiej. Omówione zostały niektóre aspekty jakości życia oraz przyczyny i skutki nierówności społecznej. Kolejna prezentacja została przedstawiona przez dr. Igora Taranova z Tarnopolskiego Narodowego Uniwersytetu Ekonomicznego na Ukrainie (*Rynek ubezpieczeniowy na Ukrainie a globalizacja gospodarki światowej*). Zwrócono uwagę na nieprawidłowości funkcjonowania tego rynku, na negatywną dynamikę ubezpieczeń kredytów, przy jednocześnie pozytywnej dynamice ubezpieczeń medycznych. Z kolei doc. dr Olga Sobko z Tarnopolskiego Narodowego Uniwersytetu Ekonomicznego na Ukrainie przedstawiła problematykę dotyczącą *Ekonomicznych determinantów rozwoju gospodarki Ukrainy po pomarańczowej rewolucji*. Dr Agnieszka Sapa z Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu podjęła próbę określenia *Bezpieczeństwa żywnościowego w kontekście krajów rozwijających się i pomocy żywnościowej*. Dr Tomasz Kujaczyński z KPSW podjął tematykę *Ekonomii społecznej wobec wyzwań globalizacji*. Poszczególne części obrad w sekcji II towarzyszyły ożywione dyskusje.

Temat sekcji III to *Porządek prawno-społeczny a problemy współczesnego świata*. W trzech częściach seminaryjnych wygłoszono 10 referatów. W pierwszej części dwa pierwsze referaty pracowników KPSW omawiały prawa człowieka, z których jeden dotyczył ochrony praw człowieka – dr Marta Lang: *Kwestia ochrony praw ludów tubylczych w Kanadzie*, a drugi – karania za nieprzestrzeganie prawa – dr Igor Zduński: *Prawo międzynarodowe karne wobec zagrożeń współczesnego świata*. Prof. nadzw. KPSW dr hab. Sławomir Dąbrowa odniósł się do problemu *Migracji ludności z państw pozaeuropejskich do państw Unii Europejskiej*, skupiając uwagę na prawnych aspektach problemu społeczno-ekonomicznego. Dr Jarosław Dobkowski z KPSW omawiał zagadnienie *Pracownika socjalnego w kontekście europejskim i porównawczym*.

Drugi dzień obrad w tej sekcji rozpoczął wykład prof. nadzw. KPSW dr. hab. Alberta Kotowskiego, który poddał analizie problem *Polskiej i niemieckiej świadomości historycznej*. Dr Łukasz Jureńczyk z KPSW omówił *Działania terrorystyczne, partyzanckie i symptomy wojny domowej w Iraku*, a dr Nartsiss Shukuralieva (również z KPSW) odniosła się do interesującej kwestii *Ludu i jego przywódcy*. W referacie analizie poddane zostały *Kulturowe obrazy podmiotów*

politycznych na przykładzie Kirgistanu. Obrady wszystkich części tej sekcji kończyły interesujące dyskusje.

Temat obrad sekcji IV to *Pedagogika wobec wyzwań cywilizacyjnych*. Zaprezentowano 22 referaty. Przeprowadzono cztery sesje dyskusyjne. *Edukacja aksjologiczna wyzwaniem i zadaniem szkoły w jednoczącej się Europie* była tematem wystąpienia prof. dr hab. Krystyny Chałas z Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego. Referentka zauważyła, że wychowanie nie znalazło do tej pory swego znaczącego miejsca w dyskusjach nad przyszłością Europy i jej obywateli. Do świata wartości dziecka nawiązywały następnie prof. nadzw. KPSW dr hab. Krystyna Żuchelkowska oraz dr Maria Gładyszewska (KPSW), które referowały problem *Świata wartości chrześcijańskich dzieci kończących edukację przedszkolną*, ks. dr Mariusz Śniadkowski z Politechniki Lubelskiej (*Katolickie ruchy religijne mikroszkolą wychowania społeczno-moralnego*) oraz ks. dr Mirosław Gogolik z Uniwersytetu Adama Mickiewicza w Poznaniu (*Wychowanie młodzieży do dialogu międzyreligijnego na przykładzie aktualnych założeń programowych nauki religii w polskiej szkole*). Prof. nadzw. KPSW dr hab. Barbara Ciżkowicz skupiła uwagę na *Roli mediów w powstawaniu zaburzeń odżywiania*. Podkreślając, że nowe formy własności mediów w Polsce oraz upowszechnienie dostępu do Internetu stwarzają możliwości popularyzowania przez instytucje czerpiące zyski z zachowań społecznie niepożądanych, stanowią istotne zagrożenie dla zdrowia. Istnieje rynek reklam i firmy, które swoją ofertą zwiększają ryzyko występowania zaburzeń odżywiania. Jak podkreślała referentka, obejmuje to zarówno różne formy wspomagania odchudzania, jak i propagowania „śmieciowej żywności”. Kolejny referent, prof. nadzw. KPSW dr hab. Zbigniew Węgierski, scharakteryzował *Działalność pedagogiczną internatów, burs i stacji uczniowskich na wschodnich kresach Polski w latach 1900–1939*. Dokonał próby zaprezentowania powstania i działalności społecznej i pedagogicznej stacji uczniowskich oraz internatów i burs szkolnych w ostatnich latach zaborów i po odzyskaniu niepodległości przez Polskę na kresach wschodnich i pokazania w działalności tych instytucji pedagogicznych przykładów wychowania w duchu tolerancji i wielokulturowości. *Dialog w murach uczelni – mit czy rzeczywistość?* – to temat wystąpienia dr Elżbiety Okońskiej, (UKW/KPSW), która starała się odpowiedzieć na szereg fundamentalnych pytań dotyczących rzeczywistości dialogu w murach szkoły wyższej. Według dr Okońskiej sens dialogu akademickiego polega na wspólnym odkrywaniu prawdy. Przez wartość dialogu, spotykając „innych”, człowiek – wykładowca, student – ukazuje

„coś” więcej, czego nie można dostrzec bez dialogu. Do problemów studenckich odniosły się także: prof. dr hab. Vera Petruk, Elena Prozor, Elena Grechanovskaya z Narodowego Uniwersytetu Technicznego w Winnicy na Ukrainie w referacie dotyczącym *Zastosowania technologii interaktywnych w kształceniu studentów uczelni technicznych*. Z kolei dr Aleksandra Mreła (KPSW) omówiła *Wpływ wykształcenia na poziomie wyższym na zatrudnienie młodych ludzi w latach 2000–2010 – porównanie sytuacji w Polsce z innymi krajami Europy*. Referentka w podsumowaniu stwierdziła m.in. że pod względem przygotowania młodych ludzi do rynku pracy polskie szkoły i uczelnie znajdują się pośrodku skali państw europejskich. Zbyt wielu młodych ludzi w Polsce nie jest dostatecznie przygotowanych do znalezienia się na rynku pracy i jest trwale zagrożonych bezrobociem. Wobec tego uczelnie oraz przygotowujące do zawodu szkoły średnie, policealne i pomaturalne powinny w swoich programach uwzględnić zajęcia przygotowujące do wejścia i utrzymania się na rynku pracy.

Panel V obradował pod ogólnym hasłem konferencji – *Jeden świat, wiele kultur*. W panelu tym uczestniczyli studenci z kilku uczelni polskich i jednej zagranicznej. Wygłoszono osiem referatów. Kinga Armacka z Kujawsko-Pomorskiej Szkoły Wyższej zaprezentowała problem rasizmu Polaków wobec czarnoskórych przybyszy (*Z wizytą w Polsce*). Trzy studentki KPSW – Dorota Głowczewska, Anna Janiak-Wesołowska i Izabela Ślęzak, w swojej prezentacji dokonały oceny tendencji zmian zachowań konsumentów polskich w warunkach globalizacji (*Zachowania konsumenckie w warunkach globalizacji – ujęcie teoretyczne*). Stanisław Kobus z Uniwersytetu Adama Mickiewicza w Poznaniu zaprezentował temat *Warunki brzegowe skutecznych projektów międzykulturowych*. Paula Kuziemska z KPSW mówiąc o *Narodzinach islamskiego feminizmu*, starała się odpowiedzieć na pytanie, jak pod osłoną burek czy nikabu rozwinął się jeden z najbardziej zagadkowych i wzbudzających kontrowersję ruchów społecznych na świecie. Aleksandra Leppert (KPSW) prezentując rolę kobiet we współczesnej polityce, prześledziła karierę polityczną Margaret Thatcher (*Rola kobiety w polityce na przykładzie Margaret Thatcher*). Joanna Mikulska z Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy w referacie *Wilno – małe miasto, wiele kultur*, podzieliła się własnymi spostrzeżeniami z półrocznego pobytu w tym mieście. Z kolei Sylwia Pikuła z Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego podjęła temat *Recenzenci podręczników polonistycznych wobec zjawiska wielokulturowości*.

Pierwszy dzień konferencji zakończył się obejrzeniem przez uczestników konferencji transmisji z Asyżu i wysłuchaniem przesłania Ojca Świętego Benedykta XVI oraz koncertu chóru Zespołu Szkół Muzycznych w Bydgoszczy. Wieczorem referenci i zaproszeni goście uczestniczyli w uroczystym bankiecie. Drugiego dnia, po zakończeniu obrad w pięciu sekcjach, uczestnicy zebrali się w sali plenarnej na podsumowaniu konferencyjnych debat. Moderatorzy poszczególnych części obrad w sekcjach w skondensowany sposób przedstawili efekty prezentacji tematów i dyskusji. Tej części ponownie przewodniczył prof. dr hab. Andrzej Czyżewski, przewodniczący Komitetu Naukowego. Na zakończenie konferencji głos zabrała JM Rektor Kujawsko-Pomorskiej Szkoły Wyższej w Bydgoszczy dr Helena Czakowska, która podziękowała uczestnikom za udział w dwudniowych obradach i zaprosiła na przyszłoroczną konferencję.

Ks. Mariusz Kuciński